

Kommunstyrelsen

Interimistiskt förbud att vidta vissa åtgärder utan tillstånd inom angivet område inom fastigheterna Kafjärdsskogen 2:1 och Hugelsta 5:1 i Eskilstuna kommun

Förslag till beslut

Förslag till kommunfullmäktige

1. Kommunfullmäktige meddelar med stöd av 7 kap. 24 § första stycket miljöbalken förbud att utan kommunens tillstånd vidta nedanstående åtgärder inom det område som anges på till ärendet tillhörande karta, daterad 2022-02-24.

Det är förbjudet att utan kommunens tillstånd

- avverka och gallra skog, eller utföra någon annan skogsbruksåtgärd som kan skada levande eller döda träd och buskar,
- schakta, gräva, spränga, utfylla, dämna dikesrensa, markbereda eller bryta stubbar,
- anordna upplag,
- uppföra stängsel eller hägnad,
- använda växtnäringsämnen eller bekämpningsmedel,
- anlägga parkeringsplats, stig led eller spång,
- utplantera växter eller djur.

Förbudet gäller från och med den 3 mars 2022 tills vidare, dock längst till den 2 mars 2025. Förbudet utgör inte hinder för jakt eller normalt underhåll av befintliga vägar som berör området.

2. Kommunstyrelsen delegeras ansvaret att meddela tillstånd för förbjudna åtgärder.

3. Beslutet om förbud gäller omedelbart även om det överklagas enligt 7 kap. 24 § andra stycket miljöbalken.
4. Beslutet delges med kungörelsedelgivning
5. Stadsbyggnadsnämnden får i uppdrag att skyndsamt utreda området för interimistiskt förbud för bildande av naturreservat.
6. Beslutet justeras omedelbart.

Sammanfattning

I Eskilstuna kommuns översiktsplan har området Odlaren pekats ut som högprioriterat för kommunens fortsatta utveckling. Ett planprogram för Odlaren arbetas just nu fram och förutom bostäder och verksamhetslokaler ska även mark för rekreation, friluftsliv och naturområden med höga biologiska värden säkerställas i och nära området. Nästa steg är att påbörja detaljplaner i flera etapper. Eftersom kommunen ser att det finns andra intressen som kan förhindra den fortsatta utvecklingen för hela området har stadsbyggnadsnämnden beslutat om att påbörja ytterligare en etapp (etapp 2) för detaljplan för del av fastigheten Grönsta 1:7. Syftet med detaljplanen är att bidra till Odlarens utveckling i enlighet med kommunens översiktsplan.

Området kring Hugelstaberget har höga naturvärden och är viktigt för friluftslivet. Områdets värden var delvis kända från äldre underlag, men ny information tyder på att området hyser sådana värden att området kan vara aktuellt att skyddas som naturreservat. Ett område kan skyddas med ett interimistiskt förbud under tiden förutsättningarna för att bilda ett naturreservat utreds. En ansökan om tillstånd för bergtäkt i det aktuella området pågår. Täktverksamhet inom området skulle riskera att äventyra de värden naturreservatet syftar till att skydda. Beslutet om interimistiskt förbud gäller under tre år. Under den tiden ska nödvändiga utredningar i beredningen av ärendet om att bilda naturreservat genomföras.

Ärendebeskrivning

I Eskilstunas översiktsplan har området Odlaren pekats ut som högprioriterat för kommunens fortsatta utveckling. Ett planprogram för Odlaren arbetas just nu fram och förutom bostäder och verksamhetslokaler ska även mark för rekreation, friluftsliv och naturområden med höga biologiska värden säkerställas i och nära området. Nästa steg är att påbörja detaljplaner i flera etapper. Eftersom kommunen ser att det finns andra intressen som kan förhindra den fortsatta utvecklingen för hela området har stadsbyggnadsnämnden beslutat om att påbörja ytterligare en etapp (etapp 2) för detaljplan för del av fastigheten Grönsta 1:7. Syftet med detaljplanen är att bidra till Odlarens utveckling i enlighet med kommunens översiktsplan.

Ett naturområde vid Hugelstaberget har identifierats som intresse för naturvård och friluftsliv. Kommunen har på senare tid fått kännedom om flera höga naturvärden i det aktuella området. Områdets betydelse för friluftsliv och rekreation är känd sedan

tidigare. Sammantaget bedöms det finnas skäl för att utreda området för naturreservat. Området är aktuellt för en pågående tillståndsansökan för bergtäkt. En bergtäkt riskerar att äventyra områdets värden. För att skydda dessa värden under utredningstiden föreslås att området omfattas av interimistiskt förbud.

Kommunstyrelsen har yttrat sig över tillståndsansökan för täktverksamhet och tydligt framfört att lokaliseringen av tälkten är olämplig. Som främsta skäl för lokaliseringens olämplighet har kommunstyrelsen anförat kommunens behov av mark för att möjliggöra för fler människor att bo, leva och verka i området samt natur- och rekreativevärden utpekade för stadens fortsatta utveckling. Under tillståndprocessens gång har det kommit till kommunens kännedom att området innehåller höga naturvärden och att området har stor betydelse för friluftslivet. De underlag som kommunen grundar beslutet om interimistiskt förbud på är dels underlag i tillståndsansökan, naturvärdesinventeringar som kommunen genomfört samt rapporter av artfynd i Artportalen.

Artportalen är ett system för inrapportering och sökning av artfynd. Det är ett öppet system som används av myndigheter, forskare, naturvårdare och privatpersoner. Artportalen drivs av Artdatabanken, Sveriges lantbruksuniversitet och Artportalsrådet. I samband med en gallring i området rapporterade privatpersoner nya fynd av skyddade arter. I ärendets beredning har information från Sveaskog AB, fastighetsägare till huvuddelen av området, inhämtats. Ytterligare indikationer på höga naturvärden, inom det område som föreslås för interimistiskt förbud, bekräftas av Sveaskogs egen information. Sveaskog har frivilliga naturvårdsavsättningar inom området.

Ett område får förklaras som naturreservat i syfte att bevara biologisk mångfald, vårda och bevara värdefulla naturmiljöer eller tillgodose behov av områden för friluftslivet. Ett område som behövs för att skydda, återställa eller nyskapa värdefulla naturmiljöer eller livsmiljöer för skyddsvärda arter får också förklaras som naturreservat. Ett områdes naturvärden kan skyddas i avvaktan på beslut om naturreservat. Kommunen kan i detta syfte besluta om interimistiskt förbud att utan tillstånd vidta vissa åtgärder som skulle kunna skada de värden man avser att skydda. I beslut om att bilda naturreservat ska anges skälen för beslut och de inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden som behövs för att uppnå syftet med reservatet.

Det föreligger inte något formellt krav på samråd med sakägare inför beslut om interimistiskt förbud. Ett begränsat samråd har dock genomförts för att få in synpunkter från sakägare. Bland de synpunkter som har inkommit har möjligheten till jakt och underhåll av vägar i området efterfrågats. Då beslutet inte inskränker möjligheten till jakt eller normalt underhåll av vägar föranleder det inte någon ändring i beslutsformuleringen. Fastighetsägare har efterfrågat en skyndsamt handläggning av utredningen bildande av naturreservat, samt påtalat att tiden för interimistiskt förbud är för långt tilltagen. Förslaget till beslut justeras med en beslutspunkt om att stadsbyggnadsnämnden skyndsamt ska utreda området för naturreservat. I övrigt föranleder synpunkten inte att tiden för interimistiskt förbud kortas ned.

Skäl för beslut

Naturvärden

Föreslaget område för interimistiskt förbud utgörs delvis av ett kommunalt utpekad intresse för naturvård, Hugelstaberget. Området är utpekad för att det finns mycket väl utbildade klapperstensfält, höga naturvärden och att området har stora värden för friluftsliv. Den naturvärdesinventering som gjordes under hösten 2021 av kommunen visar på att området hyser den högsta klassen av naturvärden enligt svensk standard. I denna klass bedöms varje område vara av särskild betydelse för att upprätthålla biologisk mångfald på nationell eller global nivå. Berget finns även med i Länsstyrelsens Naturvårdsprogram från 1990-talet och har klassats mycket högt även där. Hugelstaberget är en del av den förkastning som skiljer Mälarmården från det öppna landskapet mot Mälaren.

Strax väster om Hugelstaberget finns en bäckravín. Bäckravínen har en gång i tiden varit avsatt som domänreservat. Det finns fortfarande några gamla markeringar som vittnar om detta. I bäckravínen finns en lundflora med signalarterna trolldruva, ormbär och blåsippa. Det är rikt på ormbunkar som hultbräken, majbräken, ekbräken och skogsbräken. Utmed bäcken löper en gammal hålväg som är registrerad som fornlämning. Längre söderut i anslutning till bäckravínen finns en lövsumpskog där det noterats porslinsblå spindling som är en rödlistad och hotad art. Lövsumpskogen har blivit klassad som 2 av Skogsstyrelsen i samband med den naturvärdesinventering som täktbolaget Swerock AB har beställt för tillståndsansökan.

I reservatsförslagets södra del utgörs området av flera höjder med hållmarkstallskog. Skogen består av bestånd med olika åldrar, med områden med gammal skog med höga naturvärden. Moränhöjderna har fått naturvärdesklass 3 i Skogsstyrelsens inventering. Det har dock hittats många rödlistade och fridlysta arter efter det att inventeringen gjordes som bedöms kunna påverka bedömningen av klassningen. Arterna finns registrerade i artportalen. Bland annat har grönsköldmossa och knärot hittats. Det har även noterats flera förekomster av tallticka, vintertagging och vedskivlag. En fågelinventering har gjorts av Naturföretaget och där noterades rödlistade arter, bland annat spillkråka. Inom avgränsat område finns också en skogstjärn som har naturvärdesklass 2 enligt Skogsstyrelsen.

Friluftsliv

Området är av stort intresse för närboende för rekreation och friluftsliv, inte minst när utbyggnaden av området Odlaren genomförs i enlighet med det planprogram som nu arbetas fram. Många motionerar på grusvägarna, plockar bär och svamp i skogen. På höjderna i området finns flera fina utsiktsplatser. Jakt bedrivs i området. Området används också frekvent av många olika föreningar, till exempel mountainbike-, orientering- och trailklubb. Det finns många olika stigar som föreningarna använder. För besökare till området så finns flera olika målpunkter. Den lilla källan vid vägen är en målpunkt, men även tjärnen där det också finns en liten grillplats. Den gamla skogen som finns med sällsynta arter är också en sevärdhet i sig och ger även många möjligheter till naturstudier. Klapperstensfältet är unikt för kommunen och en

geologisk sevärdhet. Det finns även kulturhistoriska värden i form av halvågen och andra fornlämningar. Om området blir naturreservat ökar möjligheten att fler kan besöka området och uppleva dessa värden.

Sammantaget är området av sådant intresse för friluftsliv och naturvård att området bör skyddas mot åtgärder som riskerar att skada dess värden. De åtgärder som förbjuds bedöms nödvändiga för att inte äventyra att värden skadas under utredning för naturreservat. Ett interimistiskt förbud bör gälla under den tid nödvändiga utredningar för bildande av naturreservat genomförs.

Hur man överklagar

Detta beslut kan överklagas till Länsstyrelsen i Södermanlands län, se separat bilaga.

Ersättning

Om beslutsmyndigheten vägrar tillstånd med stöd av det interimistiska förbudet, kan den som sökt tillstånd ha rätt till ersättning. Det ska hanteras enligt miljöbalkens ersättningsbestämmelser 31 kap. 4 § första stycket och 5 § andra stycket miljöbalken. En sådan ersättning ska betalas med ett visst årligt belopp enligt 31 kap. 31 § miljöbalken. Ersättningen ska täcka den årliga förlust som markägaren gör. Om det finns särskilda skäl, t.ex. att ersättning till följd av definitivt beslut om naturreservat kan bli bestämd inom den närmaste tiden, får den interimistiska ersättningen räknas av mot den slutliga ersättningen.

Med stöd av rättspraxis beräknas exempelvis årlig ersättning för skogsmark med utgångspunkt från aktuell avkastningsränta (aktuell referensränta + 2 procent) applicerad på det netto som den planerade avverkningen skulle ha gett. Av betydelse i sammanhanget är också den allmänna skadeståndsrättsliga principen att den skadelidande förväntas vidta skäliga åtgärder för att minska sin skada (anpassning). Det kan vara att ägaren undersöker möjligheten att avverka på annat håll vilket kan medföra att årlig ersättning inte bör utbetalas.

Konsekvenser för hållbar utveckling och en effektiv organisation

Området för interimistiskt förbud bedöms innehålla naturmiljöer värdefulla för naturvård och behov av att tillgodose områden för friluftslivet kopplat till kommande områden för bostäder när Eskilstuna tätort utvecklas i Odlaren. Ett område som behövs för att skydda, återställa eller nyskapa värdefulla naturmiljöer eller livsmiljöer för skyddsvärda arter får också förklaras som naturreservat. Beslutet bidrar till att uppnå nationella miljömål om levande skogar, ett rikt växt- och djurliv, myllrande våtmarker och god bebyggd miljö samt friluftslivsmålen.

KOMMUNLEDNINGSKONTORET

Tommy Malm

Kristina Birath

Kommundirektör

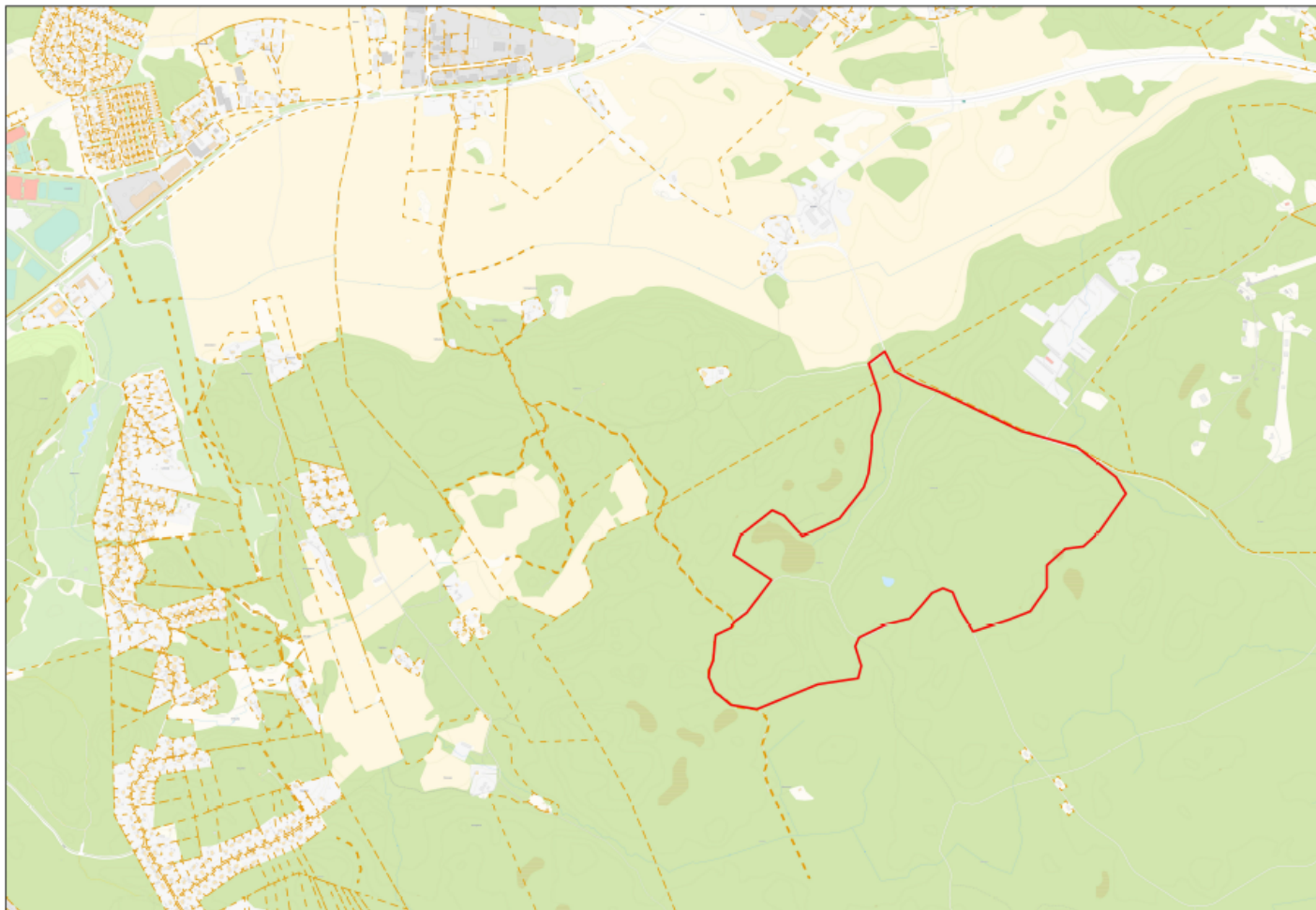
Miljö och samhällsbyggnadsdirektör

Beslutet skickas till:

Sakägare enligt sakägarförteckning tillhörande ärendet
Nacka tingsrätt, Mark och miljödomstolen, mmd.nacka.avdelning4@dom.se
Havs- och vattenmyndigheten, havochvatten@havochvatten.se
Jordbruksverket, jordbruksverket@jordbruksverket.se
Lantbrukarnas Riksförbund, registrator@lrf.se
Lantmäteriet registrator@lm.se
Länsstyrelsen i Södermanlands län sodermanland@lansstyrelsen.se
Naturvårdsverket, registrator@naturvardsverket.se
Skogsstyrelsen, skogsstyrelsen@skogsstyrelsen.se
Sveriges geologiska undersökning, sgu@sgu.se
Trafikverket
Statens jordbruksverk
Riksantikvarieämbetet
Kultur- och fritidsnämnden
Miljö- och räddningstjänstnämnden
Stadsbyggnadsnämnden
Torshälla stads nämnd
Kommunstyrelsen,
Kommunledningskontoret, Miljö och samhällsbyggnad

Karta över område för interimistiskt förbud att vidta vissa åtgärder utan tillstånd inom angivet område inom fastigheterna Kafjärdskogen 2:1 och Hugelsta 5:1 i Eskilstuna kommun

Sammanfattning PM

Risker för ersättningskrav mot kommunen med anledning av inrättande av interimistiskt områdesskydd

Området består av skog och impediment utan pågående täktverksamhet. Med impediment avses mark som är olämplig för skogs- eller jordbruk. Inom svenskt skogsbruk definieras all mark som har en lägre produktionsförmåga än 1 m³sk/ha och år som impediment.

Inför det eventuella beslutet har kommunen bett Advokatfirman Åberg & Co AB att utreda eventuella risker för krav på ersättning mot kommunen enligt miljöbalken då det interimistiska förbudet kan komma att hindra att tillstånd beviljas till bergtäkten.

Om det enligt 7:24 MB har meddelats interimistiskt förbud att vidta vissa åtgärder utan tillstånd och tillstånd vägras, gäller vad som anges i 31:4 MB (31:5 MB). Det interimistiska förbudsbeslutet i sig ger inte rätt till ersättning. Istället kräver ersättningsrätt att tillstånd till åtgärder i skyddsområdet vägrats med stöd av förbudsbeslutet.

Fastighetsägaren har då rätt till ersättning om mark tas i anspråk eller att pågående markanvändning avsevärt försvåras. Även innehavare av särskild rätt (t.ex. arrendator, hyresgäst, servitutshavare m.fl.) har samma rätt till ersättning.

Utgångspunkten är att ersättning ska utgå för den minskning av fastighetens marknadsvärde som uppkommer genom intrånget. Begreppet "pågående markanvändning" har en relativt generös tillämpning och inkluderar en naturlig och normal rationalisering av pågående markanvändning, dock inte ändrad markanvändning.

Bestämmelsen om interimistiskt förbud ska användas när det är aktuellt att bilda naturreservat. Det bör vara en reell avsikt från myndighetens sida att inrätta naturreservat. Förbudet bör återkallas omedelbart om det står klart att något definitivt skydd inte kommer att beslutas.

Eftersom Eskilstuna kommun har för avsikt att genomföra ytterligare utredningar om områdets lämplighet som naturreservat bedöms kommunens planerade tillämpning av bestämmelsen inte strida mot bestämmelsens syfte.

Om fastighetsägaren Sveaskog i dagsläget bedriver skogsbruk inom fastigheten kommer förbudet sannolikt avsevärt försvåra den verksamheten. Åtminstone fastighetsägaren bör då ha rätt till ersättning. Vad som utgör pågående markanvändning har även betydelse för värderingen av en eventuell ersättning, eftersom detta påverkar marknadsvärdet. Då den pågående markanvändningen inte utgörs av bergtäkt bör den verksamheten inte beaktas vid värderingen.

Eventuell rätt till ersättning har inte någon direkt koppling till det pågående ansökningsmålet i mark- och miljödomstolen. Fastighetsägaren och innehavare av särskild rätt kopplat till pågående markanvändning kan därmed ha rätt till ersättning oavsett om mark- och miljödomstolen ger tillstånd till täktverksamheten eller inte. Det bedöms därmed inte spela någon roll vad domstolen kommer fram till i ansökningsmålet för själva ersättningsfrågan.